

Den tyske besettelse av Norge ble sikret VED EN HEMMELIG DANSK-TYSK AVTALE

La oss få et sammendrag

Av Toralf Fanebust

Jeg har lest Deres høyaktuelle og sjirituelle bok «Rettsliv og rettsstat».

Jeg håper at De kommer igjen med mer grønnsåpe og skurekost inntil landsoppgjøret med rettssviket er fullført på en for landet verdig og tjenlig måte? (Det må altså ikke bli noen kopi av det såkalte «rettsoppgjøret»).

Tross dagspressens ensretting og kneblingen av det frie ord for å undertrykke kritikk og opposisjon, — kommer stadig nye avsløringer for deg. Men korupsjon er blitt en så flittig gjenganger i det offentlige liv, at folks reaksjonsevne er temmelig svekket.

Mange av de ting som allerede har vært nevnt i enkelte spredte publikasjoner, bør derfor samles og gjentas inntil det bredest mulige publikum får et korrekt inntrykk av det offentlige livs sykelige tilstand.

Med Deres skarpe blikk og omfattende orientering antar jeg De vil være rette mannen til å skaffe oss et oversiktlig sammendrag av de hittil foreliggende «saker og ting» som det heter på Oslo-nynorsk. Jeg tenker da på såvel tidligere omskrevne som enda ikke omtalte affærer. F. eks.:

De tre uheldige statsråders

feilforklaring i Oslo forhørsrett. Dersom herr Nygårdsvold lider av en så usedvanlig erindringssvekkelse, er han da kompetent til å være stortingsmann? Hvor små er eventuelt fordringene til en tingmanns sjelsevner? — Men er hukommelsen ikke særlig svekket, — hva da?

— Hvorfor ble kapitulasjonsdokumentet hemmeligholdt? — Kan det være mulig at det måtte skaffes tilveie på illegal måte?

— Er trykfeilsdjevlen fra Finnmark helt og fullt oppklart? Og hva med konsekvensene? — Hvilken forretningspraksis holdt riksadvokaten seg til da han som grunnlag for et tuseners skjebne så viktig rettsdokument anvendte et seks år gammelt ukontrollert avisutklipp fra Tutabeito eller Kautokeino istedetfor å sende et bud tvers over gaten etter en bekreftet avskrift av originalteksten i departementets arkiv?

— Hvilken oppreisning har en gitt de mange frontkjemper som ifølge «lagmann» Erik Solheim ble for strengt dømt? Mange har jo sonet de overdimensjonerte dommene fullt ut.

— Og er De oppmerksom på at en — ventelig som generalprøve — i Stavanger startet med å dømme fire mann i løpet av en

formiddag. Skal vi kalle det standrett-tempo? Bør ikke tid og time, navnene på samtlige opp-tredende, samt antall dømte og antall år offentliggjøres?

— Er De orientert om begge brevbruddsakerne i sistnevnte by?

— Er De orientert angående de der greiene på Hønefoss? Og sysakerne i Sarpsborg? — Og i Bergen?

— Har De merket Dem at disponenten for A-S Konstruksjon (hvor Gerhardssens regjeringsadvokat var styreformann under krigsmånedene og okkupasjonsårene), slapp med ett år, tross tyskerarbeidene løp opp i 52 millioner kroner, — mens f. eks. brødrene Sverre fikk 3 år hver for ferre millioner, og en Drechler ble nylig dømt til 2½ år for 15 millioner. Altså mindre enn tredjedelen i innarbeidede millioner kroner, men mer enn dobbelt så lang fengselsstraff. Er det hva en under den på gående sesong forstår med likhet for loven?

— Hvorfor er «lagmann» Solheim gått fra borde uten å nå land? Ble det for mye bidevind, tverrstraum og stampestø? Men

(Forts. side 4)

Gjennomgår biskop Berggrav en foredlingsprosess?

— Det første krav vi må stille oss selv i barneoppgjøret, er kravet om absolutt sannhet og oppriktighet over for barnet, sa biskopen Berggrav i sitt foredrag på barnevernkongressen nå nylig.

Generelt sett kunne biskopen også ha sagt det slik:

— De første krav en biskop må stille seg selv, er kravet om absolutt sannhet og oppriktighet overfor folket.

Videre sa biskopen at skyldfølelsen er et faktum i menneskenes liv også uten religionens innflytelse, og angeren skyldfølelsen er en foredlingsmakt i samfunnet.

Det er å håpe at biskopen her taler av selverfaring, og at han for tiden gjennomgår en

Hvordan er det med sakligheten i Høyesteretts-kjæremålsutvalg?

I en artikkel i «Dagsavisen», Trondheim, «Gemecke anker til høyesterett» stod at Gemecke var dømt til 15 års tvangsarbeide av Lagmannsretten. Samtidig ble meddelt at noen andre var idømt fra 6—12 år.

Samtlige hadde anket. Og så skriver «Dagsavisen» til slutt:

«Samtlige ovennevnte saker går direkte til Høyesterett da de idømte straffer er på over 6 år.» Vi spør: Hvor mange er det i dag som sitter inne med mere enn 6 års straff som er blitt avslått Høyesterettsbehandling? For å ta et eksempel: Provisor Sverre Stokstad, NS-ordfører i ett år i Trondheim, ble idømt 12 år med 4 mot 3 stemmer med

Lagmannens stemme blant de 3. Det ble ikke framført et eneste forsvarsvitne i retten! Høyesteretts kjæremålsutvalg av slo Høyesterettsbehandling. Sammenlikner man analoge saker, må det være tillatt å etterspore saklighet, rett og rettferdighet hos våre domsmyndigheter. Saker på over 6 år går direkte til Høyesterett, rett og rettferdighet hos våre domsmyndigheter. Saker på over 6 år går direkte til Høyesterett, rett og rettferdighet hos våre domsmyndigheter. Saker på over 6 år går direkte til Høyesterett, rett og rettferdighet hos våre domsmyndigheter.

Men uansett om «Dagsavisen» skriver riktig eller ei, så må vel alle være enige om at dommen over provisor Stokstad var og er en forferdelig uhyrlighet.

Et gledelig kretsmøte-vedtak

Årvik skolestyre går mot makthaverne — og krever lærere istedenfor «lærerestatninger»

Oppfordrer sambands- og NS-lærere til å søke lærerposten i kretsen

Siste kretsmøte i Årvik uttalte: «Kretsen har i en rekke år hatt «lærerestatninger», og som følge derav er undervisningen for barna blitt mindreverdige. Med den påståtte lærermangel som nå eksisterer, kan vi her i gjenreisingsdistriktene ikke vente å få tilsatt habile lærere med attest for «nasjonal holdning». Vi er kjent med at det blant sambandslærere og lærere som har vært papirmedlemmer av NS, går mange habile folk ledige. Vi mener at disse må få høve til å søke

poster her i kommunen også. Når vi ønsker at sambandslærere og tidl. NS-lærere som har gjort opp sitt forhold og har rettslig krav på å oppnå off. tjeneste, skal søke post her, så skyldes dette ikke vår dårlige «nasjonale holdning». Årvik-folket er landskjent i amband med Arnøy-affæren, så noen hviskende mistanke kan ikke heftes på oss.

Vedtak:

Vi henstiller til tidl. sambands- og NS-lærere som har gjort opp

sitt forhold, å søke lærerposten i Årvik krets, så snart den blir lyst ledig».

Av «Aftenposten», 31. mai—48
BISETTELSE

Kjøpmann Kåre Grydeland ble fredag bisatt fra Gamlebyens gravlund under meget stor deltakelse. Biskop Berggrav forretet, assistert av pastor Frøisaa. Biskopen uttalte en varm takk for avdødes landsgagnlige illegale arbeid. På båren o.s.v.

Han skammet seg ikke, jeg mener Berggrav!

O. I.

Tre uker før okkupasjonen hadde statsminister Stauning og utenriksminister Munch gitt garantier for at Danmark ikke skulle motsette seg en tysk innmarsj

Med støtte fra den danske fagorganisasjon gikk Stauning inn for Hitlers førerskap i det nye Europa

Sosialdemokratene skulle bli det eneste parti i det diktaturstyrte Danmark

I Danmark som i Norge, har det vært like vanskelig for de politisk forfulgte å komme til orde. Imidlertid nytter det ikke i det lange løp å hindre at sannheten kommer fram.

Når det gjelder forholdene i Danmark — før, under og etter okkupasjonen, er det vel intet skrift som er så avslørende som godseier Jørgen Sehesteds bok «Danmark öppnar portarna».

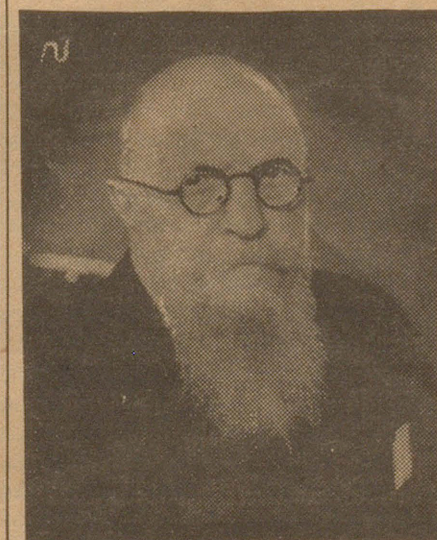
Det er karakteristisk for situasjonen, at boken først er kommet på svensk og at manuskriptet er kommet det svenske forlag i hende, direkte fra et dansk fengsel. I Danmark var det ikke mulig å få boka utgitt. Men i disse dager strømmen den over alle grenser, og den leses av tusener av sannhetssøkende mennesker i de skandinaviske land.

«Danmark öppnar portarna» kan med rette sies å være det første memoarverk som er kommet ut etter okkupasjonens opphør i Danmark. Boken byr på sensasjoner, og den er av like stor interesse for nordmenn som for dansker. Sehesteds avsløringer av Stauning regjeringens handlinger før og under okkupasjonen — setter de forskjellige begivenheter i et nytt og grelt perspektiv.

Jørgen Sehested har førstehånds kjennskap til de ting han behandler. Hans posisjon har gjort det mulig for ham å følge utviklingen. Som en av Danmarks største godseiere, og etling til en av Danmarks mest berømte slekter, hoffjegermester hos kong Christian, gammel omgangsvenn med Stauning og en av lederne i dansk bondebevegelse har han som få hatt alle betingelser for å følge utviklingen i dansk politikk.

I dag sitter Jørgen Sehested — mannen som i 1940—41 gjorde sitt land de aller største tjenester — fengslet. Og sammen med ham sitter den danske bondehøvding Knud Back. Disse to menn har ifl. Sehesteds framstilling gjort sitt land så store tjenester som ingen nålevende danske har gjort, og en må også gå langt tilbake i Danmarks historie for å finne sidestykke I dag er disse to menn av makthaverne stemplet som «landssvikere».

Om sin stilling i dag skriver Sehested:

Statsminister Stauning

«I dag står jeg tiltalt for landsforræderi. Men min sak skal komme til å avsløre okkupasjonstidens politikk. Meget av det som skulle holdes skjult for folket, skal ugenkallig bringes for dagen. — Det finnes i denne bok mere sannhet om den 9. april enn i hele den offisielle undersøkelseskommissjons framstilling. Folket får selv ta stilling til tingene ved å lese referatene — og ta standpunkt til om det er rett at jeg skal fradømmes min titel, fratas min formue og sperrer inne på livstid. — Men sannheten skal i alle tilfeller fram. Innen denne sak er avsluttet — kommer vi til å ha flere tilhengere i Danmark enn noensinne før.»

(Forts. side 4.)

Tilfellet Hartmann

Et nytt oppdrag
for Ulrik Olsen

Folk flest har en pinlig fornemmelse av at en under granskningen av Odd Nansens forhold til Nasjonalhjelpen har anstrengt seg for å gjøre en flue til en elefant. Og det i en tid da ugranskede elefanter forekommer i flokkevis.

I «Adresseavisen» har direktør Lorentz Vogt skrevet at det mellom arkitekt Nansen og undersøkelseskommissjonens formann rådmann Hartmann, beste et bittert personlig motsetningsforhold som under alle omstendigheter måtte gjøre hver av dem uskikket som dommer over den annen. Årsaken til det spente forhold var spørsmålet om rådmann Hartmanns nasjonale holdning under de kritiske dager i april 1940.

Under ledelse av rådmann Hartmann fortsatte nemlig Oslo kommune utbyggingen av Fornebu flyplass allerede før administrasjonsrådet var blitt varmt i salen. — Utbyggingen ble av rådmann Hartmann fremmet mot entreprenørenes protest. Disse var representert ved arkitekt Odd Nansen.

Etter frigjøringen hadde ingen lyst til å synte ut — unntatt Odd Nansen. Men han gjorde det også ettertrykkelig og på en sann måte som gikk løs på rådmann Hartmanns person.

Ridkjøre menn fikk arkitekt

Nansens foredrag i vrangstruppen.

Men nå har en da oppnådd en-slags revansje under skinn og navn av objektiv undersøkelseskommissjon.

Minner ikke dette om den gangen en mot begrundet protest satte advokat Sundtør til bestyrer av Henry Johansens bo? Idag vil vi bare foreslå at alle som praktiserer jesuiternes lære om at hensikten helliger midlet, slår seg sammen i en offisiell organisasjon under navn av Jesuitermoralistene. Det vil forenkle begrepene og være ærlig spill.

— Hvem av jesuitene føler seg kvalifisert til å ta initiativet?

Ville det ikke være en oppgave for den ugranskede trangrossist, stortingsmann Ulrik Olsen?

Det kompromiterte lands- svikoppgjør

Under ovenstående titel skrives i «Farmand»:

Herr redaktør.

Det er meget beklagelig at oppgjøret med landssvikernes fremmes på et tvilsomt eller endog åpenbart uholdbart rettsgrunnlag, og det bøter neppe på ska-

I denne artikkel unnlater vi å komme inn på Sehesteds store og resultatrike arbeide for sitt land. Han vil sikkert få sin oppreisning. Det som har størst interesse i dag, er å fortelle sannheten om den skjebnesvangre politikk som Stauning-regjeringen og fagorganisasjonens ledere drev før og under okkupasjonen. Også det norske folk har krav på å få vite sannheten — og på den måte bli istand til å dømme hvem som har handlet som forrædere.

Etter å ha behandlet Stau-nings inn- og utenrikspolitikk i årene før 1940, kommer Sehested med den oppsiktsvekkende opplysning at det var Stauning og ikke tyskerne som tok initiativet til ikke-angrepspakten mellom Danmark og Tyskland.

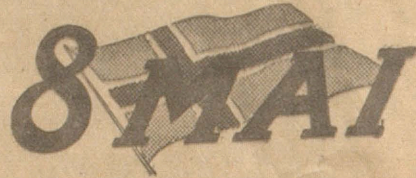
Og siden 1937, stod Stauning i hemmelig forbindelse med det tyske utenriksministeriums re-

den at det foretas ensidig mot en bestemt gruppe mens andre grupper av samme kvalitet går fri. Man kan her henvisne til den opplysning som major O. H. Langeland ga i «Morgenbladet» for 29. juni d. å., nemlig at Oslo for mannskap den 15. april 1940 besluttet å reparere Fornebu flyplass og derved satte fienden i stand til mere virkningsfullt å nedkjempe våre egne tropper. Når tilfeller som dette ikke blir gjestand for rettslig undersøkelse og påtale, kan en vanskelig unngå inntrykket av at oppgjørets ensidighet har et bestemt formål — Dette må da en ten være å avlede oppmerksomheten fra det ansvar som regjering og regjeringsparti hadde for at fedrelandet stod der over for de forskjellige, nøytralitets-krenkelser våren 1940 og til slutt ble et hærtatt land, eller at visse aktuelt prominente personer skal anses som gode nordmenn, likegyldig hva de i okkupasjonstiden innlot seg på.

At denne ensidighet vil hevne seg, kan det neppe være tvil om. Retten krenkes ikke ustraffet. Det tør derfor være et nasjonalt verk av betydning å hitføre en endring heri.

Ærbødigst.

A. E. Hedem.

Redaktør og utgiver

NILS VIKDAL

Telefon 1330

Kristiansund N. Box 41

Bladet utkommer 1. og 15. i hver måned

Abonnementpris Kr. 3,— pr. kvartal

Forsoning?

«Vårt Land» for 11. august slår til lyd for forsoning.

Under overskriften «I den onde sirkel» sies at oppgjøret ikke lenger er

en ensidig affære, et samfunnets oppgjør med nazistene. I dag er det like meget et nazistenes oppgjør med samfunnet.

Ganske riktig Titusener er straffet med urette. Og alle som er av denne faste overbevisning vil ustanselig og av all kraft kreve at uretten blir gjort god igjen. Det er et ufravikelig krav til samfunnet.

De passive NS-medlemmer må gis full oppreisning.

I dette ligger at deres navne blir strøket av kriminalregistrene, at de får tilbake sin stemmerett og øvrige frattatte rettingheter, at de gjeninnsettes i sine gamle stillinger eller hvor dette ikke kan skje, gis tilsvarende andre stillinger, og at de får tilbaketilbetaling med lovlige renter fratatte verdier (bot, inndragning og erstatning).

Grunnlaget for aksjonen mot de passive medlemmer er Høyesterettsdommen av 9. august 1945 i saken mot Reidar Haaland. (Rettstidende 1945, s. 13 fig.). Høyesterett avgjorde med 7 mot 4 stemmer at det blotte medlemskap i NS rammes av strl. paragraf 86.

Det kan i dag sies med stor sikkerhet at det overveiende flertall av landets jurister er enige med de fire dissenterende høyesterettsdommere: Det passive medlemskap rammes ikke av straffeloven.

På grunnlag av denne uriktige Høyesterettsdom, som ble avsagt i den verste hetsperiode, er det hele aksjonen mot de passive medlemmer blitt drevet. Det er på dette grunnlag at bl. a. de økonomiske velstilte passive medlemmer i mange tilfeller er blitt likefram plyndret for sine midler. Det er eksempler på at helt passive medlemmer er blitt fratatt over 70 pst. av sine eiendeler.

Et annet synspunkt fører også til at de passive medlemmer nå må gis oppreisning. Visse personer har klart overtrådt straffelovens paragraf 86, men det reises ikke sak mot dem, og de skal betraktes som gode nordmenn, Bare de som var medlemmer straffes. Dette er i strid med det gamle gode prinsipp: Likhet for loven!

Rettsoppgjøret bygger på den fatale feil at Norges krig fortsatte i strafferettslig betydning etter Norges kapitulasjon 10. juni 1940. Men samtidig unnlatte man å straffe de ca. 150.000 som arbeidet for tyskerne i okkupasjonstiden. Myndighetene har alt så ikke trukket konsekvensene av sin dogmatikk, når det gjelder tyskarbeiderne. Dette viser hvor ulogisk, haltende og uholdbart grunnlaget for rettsoppgjøret er.

Når man har gitt avkall på å være konsekvent i rettsoppgjøret, så er prinsippet likhet for loven brutt. Da kan heller ikke bart i Norge å være medlem av de passive medlemmer av NS aksjoneres. Det var ikke straff-NS. Og i Norge var vi nødt til å arbeide også i okkupasjonstiden etter at landets krig var slutt — og tapt.

Et annet spørsmål er det solidarisk økonomiske ansvar for alle NS medlemmer.

Dette ansvar bygger på Høyesterettsdom av 8. september 1945 i saken mot Carl Stephanson. (Rettstidende 1945, s. 52 fig.). Høyesterett slo her fast med 8 mot 3 stemmer at et slikt ansvar var begrunnet. Mindretallets ordfører, dommer Fougner, uttalte bl. a.:

«at det ville betegne et avgjort brudd med de hittil gjeldende alminnelige erstatningsprinsipper om man påa hvert enkelt, også helt passiv medlem av Nasjonal Samling en plikt til å erstatte all skade forvoldt ved partiets rettsstridige styre av landet o.s.v.»

Men både mindretallet og flertallet gjorde begge den feil at de gikk ut fra at NS hadde påført landet økonomisk skade. De bygget på en oppgave fra Erstatningsdirektoratet som anga skaden til ca. 280 millioner kroner. Så vidt vites, var det i denne oppgave ikke tatt noe hensyn til de verdige beløp NS hadde spart landet for. Quisling nevnte senere i Høyesterett 11. oktober 1945 beløpet ca.

«1 milliard kroner, som jeg har fått nedsatt utgifter og utgifter til okkupasjonsmakten med».

Vi henviser til Eidsivating Lagstols utgave av Quisling-saken, s. 452. Det foreligger også fra flere av ministrene uttalelser som bekrefter at verdige beløp ble innspart for landet. Dermed kommer at NS styrte kommuner forbedret sin økonomi under okkupasjonen med beløp som vist nok nærmer seg 1 milliard kroner.

Hele erstatningssspørsmålet svever således i luften.

Erstatningsdirektoratet bør merke seg dette. De innnevnte penger må foreløpig ikke disponeres.

Det norske folkesamfunnet er i dag opprevet og splittet.

Konsolideringens vei som vi ønsker å gå, er smal.

De tusener undertrykte vil dog gjennom trengsler og lidelser arbeide seg fram til frihet og rettferd. En ukuelig viljekraft bærer alltid framover.

Et godt statsstyre ville holde høyt rettferdighetens lysende fakkel.

Gjennom piggrådnethet og gittervinder er det vanskelig å se maktthaverne i et forsonende skjær.

Forlater statsrådene det synkende skip?

Konsultativ statsråd for gjenreisningen nordpå, Holt, er av sine regjeringskamerater blitt belønnet med et fylkesmannsembete i Finnmark, dog uten at Finnmark er overveldende gjenreist. Derimot kan en vel si at herr Holt er ganske godt gjenreist, vel så det.

Alt-muligmann Oscar Torp ble ikke direktør i De Norske Luftfart A-S, men derimot fylkesmann i Vestfold, vårt nest beste kornkammer og kvalmillionærfylke, så der skulle han være bra framfodd.

Og statsråd Kåre Fostervold overtok sitt gamle rektor-embete under sommerferien for å avansere til direktør i Rikskringkastingen. Han påtok seg for to år siden å innbese Grundtvigs ånd i all norsk skule, — og anser vel nå dette for fullført???

Videre forlyder det at gårdbruker I. K. Hognestad, Arbeiderpartiet, Jæren, vil trekke seg ut av politikken og «ofre» seg for sin nye stilling som direktør ved Norges Banks avdeling i Stavanger.

Om lektor G. Natvig Pedersen heter det at han ikke vil stille seg til valg flere ganger, men overta sin nye stilling som rektor ved St. Svithun skole.

O. s. v., o. s. v. — Andre blir

«Heimefronten skjøt ned noen av de verste nazibødrene»

Disse ord er en «bukett» fra Aksel Skrettings lærebok i historie, «Fedrelandet og verden».

Litt ble vel lærebøkene forandret under krigen, men det var ubetydelig i forhold til det som kom med strafferaseriet i 1945 og deretter.

Gåseøynerettskrivningen av 1945 er nå brukt i 3 år. Den ble innført av de nye maktthavere, men alle kjempende parter er liksom blitt tvunget til å bruke dette våpen. Våpnet var nok tenkt som et ledd i «generalprevensjonen», men også her sees det klart at det ikke bare blir et slag ut i luften, men en bumerang som rammer opphavsmannen, grunnlovsbryterne, menederne og de som har brukt forfalskede dokumenter.

Denne gåseøynerettskrivningen er dog nok så uskyldig. Langt alvorligere blir det når kjente menn gjør seg til talsmenn for gatens parlament i en lærebok og bruker et språk som er nær sagt gangsterpreget.

Det er sikkert vanskelig for en lærebokforfatter å behandle vår opprevne og transitoriske tid, og slike setninger som overfor siter, kyniske og brutale som de er, må også sees på bakgrunn av at de er skrevet i affektåret 1945. Men likevel blir dette ikke unnskyldning nok.

For den enkelte lærer vil det vel være både kjedelig og unaturlig å ta slike ord i munnen. Men han vil sikkert fare lett over isen. Sjøl en NS-lærer ville ganske lett stå historie-timen over.

Langt alvorligere blir slike ord for enkelte elever, særlig slike som er fjolsom og har hatt av sine aller nærmeste i NS. De sitter og plages og er glade når timen og torturen er over. Lærebokforfatteren driver her bevisst eller ubevisst sjelelig tortur mot uskyldige barn. Det er en meget alvorlig affære. I en skole hendte følgende i skoleåret 1946—47: En 1940-stripen lærer fant en dag fram et bilde av Adolf Hitler.

Han tok det og gikk ned til bakerste benk der en tander jente, den eneste som hadde NS foreldre satt. Halvt hånlig spurte han om hun kjente han på bildet. Det er tvisomt om hun kjente ham da hun var så ung, men at hun «kjente haglen» er sikkert, for noen få venninder rakte også tunge til henne. Hva har slikt med undervisning å gjøre? La oss kalle det små menn og små handlinger. Hitler ble beskyldt for at han begynte med barn i skolen, men slike flåsete Skrettinger har slått inn på samme vegen.

Det virker nesten tragikomisk at samme lærebokforfatteren og så er utgiver av lærebøker i kristendom, men ingen kan vel påstå med fullt alvor at nevnte setning er kristelig, det kan vel ikke forfatteren sjøl mene heller. Det er ramsvart hedendom, ja, verre enn det og. «Ingen skal dømmes uten ved lov og dom». Men lærebokforfatteren anerkjenner altså at disse «nazibødrene» skal dømmes uten lov og dom. Er denne lov- og domprisen bare en fariseisk frase? Det kunne forresten være interessant med en mannjevning mellom disse «nazibødrene» og snikmorderne og sammenlignet deres vita og synderegister. Men det hører nok med til fellesprogrammet at snikmorderne ikke skal fram i lyset, de skal skjules mest mulig slik som kapitulasjons-overenskomsten og det forfalskede dokumentet.

Det ser ut som de såkalte kristelige trur de har grepet sannheten alene og handler deretter. Det må en ny ånd i den norske folkesjel før det kan bli bedre. En virkelig kristen som ikke brydde seg om pisen fra Halesbyer og Breggraver, ville kunne utrette uendelig meget godt. Det viktigste er at en sår kjærlighet i barnesinnene. Lærebøkene må derfor framforalt være objektive og ikke ha privatbrevets karakter.

L. H.

kanskje hjemme fordi stemmetallet kan komme til å skrumpe noe inn. Alle kan ikke regne med å få lønn som fortjent i en så urettferdig verden som vår.

Kan innskudd i Statens pensjonskasse overføres til statskassen?

En satsstjenestemann innbetalte i okkupasjonstiden ca. kr. 2000 i Statens Pensjonskasse som lov påbudt innskudd. Da han stod i feil parti, ble han 8. mai 1945 fjernet fra sin stilling uten oppsigelsestid og dertil satt under rettslig forfølgelse.

Men ikke nok med det. Også Statens Pensjonskasse gjorde hva de kunne for å sette mannen på bar bakke, visselig etter krav fra ett eller annet departement.

De innbetalte 2000 kroner ble overført til Staten.

Vi vet ikke etter hvilken lov Pensjonskassen har tillatt seg å gjøre dette.

Og vi henstiller herved til Statens Pensjonskasse å gi en utredning til vårt blad om dette forhold.

Altså hva sier loven for Statens Pensjonskasse?

Eller gjelder ikke loven?

Idealistiske grunner

Av cand. jur. A. B. Syrrist

Blant de mange feil som er begått under det såkalte «rettsoppgjør» er også den at man i hundrer av tilfeller ikke har tatt tilbørlig hensyn til at vedkommende meldte seg inn i NS av idealistiske grunner.

De som (blant dem undertegnedene) en tid var passivt medlem av NS og for dette av politiet ble forelagt en bot som de vedtok og betalte er i en henseende blitt uheldigere stillet enn de som nektet å vedta forelegget og lot sin sak gå til retten.

Disse siste fikk jo anledning til å forklare seg for retten, og deres forklaring ble referert i pressen, om enn mangelfullt, mens vi som vedtok forelegget, ikke har hatt anledning til å forklare vårt syn for andre enn et par politimenn. Vi synes da (i et land med «pressefrihet») å ha et rimelig krav på å få i korthet forklare vårt forhold i pressen. Men nei! sanne artikler nekter den ensrettede norske presse å ta inn.

Merkelig nok fikk direktør Lorentz Vogt i fjor gang inn i en avis en artikkel hvori han uttaler:

«Under frie demokratiske forhold burde sakene kunne drøftes i landets aviser som burde stå åpne for samtlige ordentlig skrevne innlegg representerende alle oppfatninger.»

Hadde vi fått spalteplass kunne vi som våre grunner til å melde oss inn i NS ha forklart følgende:

Da krigen på norsk grunn var endt og de aviser vi hadde anledning til å lese farmstilte kongens og regjeringens reise til England som en flukt fra vanskelighetene og intet annet, da fikk vi betenkeligheter. På mange steder i landet fikk man ikke informasjon om parolene fra England.

Bl. a. på grunn av de alliertes store tonnasjetap og de mange streiker i deres krigsviktige bedrifter forekom det oss at tyskerne i det lange løp måtte vinne verdenskrigen, og vi mente da at det for Norge ville være heldigst å ha vært på den seirende parts side når engang det store fredsoppgjør kom.

Vi trodde på Hitlers gjennom Terboven framførte løfte om at Norge skulle bli et fritt og selvstendig ledd i et germansk forbund — samtidig med at vi fryktet den russiske kommunisme som jo var på de alliertes side.

De på hvis vegne jeg her skriver hadde ingen profitte av å være medlemmer av NS og ventet ingen personlig fordel — tvert

«Tynast skal Bøygen»

Redaktør Toralf Fanebust fylte 50 år her om dagen. I en av de hilsener han mottok, het det: «Tynast skal Bøygen!» En annen av hans mange venner, en tidligere redaktør som for et år siden ble ekskludert av Kommunistpartiet, da han ikke var rett troende nok, sendte sin hilsen på vers. Vi gjengir ett av versene: Så du urett, da kom hogget — som den stridens mann du er, Rettferd, sannhet, sol og lykke ble de ting du hadde kjær, Urett, smålighet og trangsyn, de ble fiender av deg, Mange, mange ønsker bare du går fortsatt samme veg.

Enda ventet folket av deg flere kvasse hogg og slag mot det stygge, lave, leie som forgifter folk og land. For vi vet din veg er åpen, den er lys og den er sann.

Papirmangel, hundegalskap eller sensurpolitikk?

På førstesiden i Dagbladet for 12. august averterer Anders Lange:

Papirasjoneringen er ikke lenger saklig begrunnet. Svikende avsetning, overfylte lagere. Jeg utgir to ganger månedlig «Hundeavisen» — 24 nr. 12 kroner.» o.s.v.

Dersom det er riktig hva Anders Lange her påstår, kan muligens noen gi oss anvisning på hvor vi kan skaffe oss så meget papir at vi slipper å trykke FANEUBUST-SAKEN i altfor begrenset opplag i forhold til den betydelige etterspørsel. — Skriv eventuelt til red. Fanebust, HOMMERSAK i Rogaland.

Hein Lundegård.
Toralf Fanebust.

Kirkeminister

Kåre Fostervold

Det gikk et lettelsens sukk over landet, da kirkeminister Fostervold ble meddelt avskjed i nåde. Hans ledelse av den norske skole er et bedrøvelig kapittel. Selv sa han at han skulle innføre den Grundvigske ånd. Men han rakk ikke lenger enn å sjikanere noen hundre lærere og lektorer og få gjennomført en tilbakevirkende lov som innførte noe ubestemtlig som heter «ordensstraff». Det skal ikke være straff, men heller ikke belønning. Og departementet og allskens skolestyrer skulle være en slags domstol. Aldri i Norge har man sett noe slikt tull. Det er blitt resultatet av den «Grundvigske ånd», som nå forsvant i fileilhaugen.

Fostervolds meritter skal vi etter hvert se nærmere på. Han talte også om at hans departement fulgte en linje, og at denne linje hadde seiret da to uskyldige og bunnhederlige lærere av Høyesterett ble dømt til «embedsforbalelse». Nei, Fostervold hadde ingen linje. Han beskyttet de blant lærerstanden som ikke seg fram på en tidsbetont bølge av hevn og hat. Han billiget at hundrer av lærere ble drevet til fortvilelsens rand, ble drevet fra yrke, fratatt sitt hjemsted, og i dag frister en kummerlig tilværelse på forsorgen.

Fostervold kunne ikke sitte lenger. Det brente rundt ham på alle kanter. Og læreraksjonen i 1942 som Fostervold hadde bygget opprenskningsaksjonen på, er det til overflod bevisst, var bygget på svindel. Det hele var en feltagelse og en feilvurdering som førte en masse lærere i ulykke. Men ulykken i 1942 benyttet Kåre Fostervold til å føre en hundre gang større ulykke over lærerstanden da freden kom. All ulykke som overgikk lærerstanden under krigen bleknert i sammenlikning med den forferdelige tragedien for lærerstanden som er utspilt i Fostervolds ministertid. Store verdier er ødet for landet. Om det lykkes for den nye kirkeminister å gjenopprette noe av det Fostervold har ødelagt, vil tiden vise. Han har en sjanse, hvis han ikke bruker Fostervolds rådgivere.

ling av vergeløse kvinner er åndelig tortur av ræste slag («mis-handling i enhver forstand»).

Mange sykepleiersker, som hadde vært med i Norges forsvarskamp 9. april til 10. juni 1940, gikk senere ut i krigen for det som vi mente var Europas og folkelig også Norges grense, og pleiet i begge tilfelle venn som fiende slik som vi mente det var vår plikt.

For dette er vi blitt straffet med fengsel, hvor bl. a. denslags mishandling kunne forekomme med tilslutning fra folket. For oss blir da spørsmålet no: Hva skal vi gjøre om der blir krig igjen? Skal vi si nei, vi går ikke ut, for vi vet ikke hvem som vinner, og kanskje risikerer vi på ny å ha tjenestegjort på den tapende parts side, og så må vi på ny gjennomgå fengsling og mishandling? For det lar seg neppe gjøre ved frontene å få høve til å spørre de sårede som kom-

Røde Kors-søster
med spesialutdannelse.

partement.

De innbetalte 2000 kroner ble overført til Staten.

Vi vet ikke etter hvilken lov Pensjonskassen har tillatt seg å gjøre dette.

Og vi henstiller herved til Statens Pensjonskasse å gi en utredning til vårt blad om dette forhold.

Altså hva sier loven for Statens Pensjonskasse?

Eller gjelder ikke loven?

Flere av oss var tidligere høy-

remenn, men hadde en tid følt oss mindre vel innen Høire fordi dette parti forekom oss ensidig å støtte arbeidsgiverne og under industriens raske fram-

gang i vårt land manglet forståelse av arbeidernes strev for å bedre sine kår, mens vi samtidig mislikte de framgangsmåter arbeiderne av og til anvendte i sin kamp. Da så NS stilte som en av hovedpostene på sitt program «fellesnytt foran egennytten» tiltalte dette oss meget og ble en av de idealistiske grunner til at vi sluttet oss til NS.

De misgjerninger som under okkupasjonen ble begått av endel medlemmer i NS og av tyskerne i Norge, fikk vi passive først kjennskap til ved okkupasjonens opphør. Hva vi under okkupasjonen hørte snakket her om, trodde vi var usanne rykter.

For dette ble vi straffet.

A. B. Syrrist.

«Det skal aldri skje igjen»

I Aftenpostens no. 363 for 9. august d. å. leser jeg følgende henvendelse fra Fangesambandet til Det internasjonale Røde Kors's møte i Stockholm:

«— Vi forlanger, at det etableres et generelt forbud mot tortur og mishandling i enhver forstand, i en hvilken som helst situasjon, overfor hvilket som helst menneske, og at enhver som forbryter seg mot dette forbud blir å betrakte som krigsforbryter eller som forbryter mot menneskeheten.»

Jeg er enig i Fangesambandet i dets syn på slike ting — ikke bare i krig, men også i fred — jeg er imidlertid ikke så sikker på, at Fangesambandet har rett til å si, at «det er ingen som med større rett kan uttale seg om disse spørsmål.» Mange av oss som har gjennomlevet «fredsju-belens redsler» må uvilkarlig spørre, hvordan det uskrevne motto: «Det skal aldri skje igjen» er blitt praktisert.

Jeg skal ikke gå i detalj, vil bare fortelle en enkelt episode, som hendte meg og mine fangekamerater en dag vi som varetektstfangere ble sendt ut på arbeid i byen. I Kabahus ble vi beordret ned i en kjeller, som skulle gjøres ren. Der var en grusom stank. Noe mystisk søppel var skrapet sammen i en krok, lampen og hyller var oversprøytet med blod, hårtufser og hudfiller. Som sykepleierske har jeg vennet meg til litt av hvert, men jeg tilstår at blodet stivnet i årene mine, da det gikk opp for meg, at det vi skulle rense ut var restene av et menneske, som hadde drept seg selv med en håndgranat. Vi gjorde innvendinger mot å nyttes til dette ufselige arbeid, men vedkommende offiser (jeg har hans navn) insisterte brutalt på, at vi skulle lystre ordre. Det er med glede jeg føyer til, at den menige mann som overvåket arbeidet beklaget, at han ikke kunne spare oss for den motbydelige jobben.

— Jeg antar at en slik behand-

«Vårt Land» orienterer folket

«Vårt Land» er et såkalt kristelig blad, og har nettopp i en artikkelserie tatt på seg den lite misunnelsesverdige rolle å gå god for den nåværende dommerstand i det grunnlovsstridige rettsoppgjør.

Folk flest er tilbøyelig til å tro at når noen smykker seg med kristennavnet og har gått til alters tilstrekkelige ganger, slik at dette er kjent for Gud og hvermann, da er disse mennesker alltid å stole på. De farer aldri med usannheter eller fusk og fanteri. Gid det var så vell! La oss nå kikke på siste sats i en artikkel i det kristelige, (og vi skulle ønske troverdige) blad «Vårt Land» for 30. juli i år. — Der står:

«Til slutt understreker kriminalsjefen at vi i landet har en helt uangrikelig dommerstand. På en hel nøktern og upartisk måte vurderer den hvert enkelt tilfelle og treffer sine avgjørelser først når alle sider ved en sak er blitt tilstrekkelig belyst.» (Underretningene er gjort av oss, skjønt det burde stå en tykk strek under hele satsen.) Så fortsetter vi lesningen av dagens aviser for 30. juli, altså samme dag: Vi slår opp i «Møre bondeblad for Sunnmøre» og på siste side leser vi med undring:

«Et lærersak som må takast oppatt.»

Saka mot lærer Giske, Valderøya, som i fjor vekte slik strid, er framleis eit vanleg samtaleemne, og etter det som ligg fyre bør denne saka takast oppatt. — Etter «Sunnmøre Arbeideravis» tek me denne orientande artikkelen:

«Vi har hatt anledning til å gjennomgå dokumentene i denne saka og har etter det ikke villet nekte Giske plass for hans innlegg i dagens avis. Det må nemlig være en absolutt forutsetning for de granskinger som er foretatt etter krigen at de foretas på en riktig måte og på et saklig grunnlag, uten at personlige eller politiske motsetninger får lov å blande seg, eller at de benyttes av maktssyke personer til å rydde kolleger av veien.»

Her følger en redegjørelse for kjennsgjeringene i Giskes sak hvorav avisen framhever at mannen har vært mer enn en 100 prosent jøssing, som smuglet sin sønn til England, som selv ble arrestert av tyskerne for dette og satt på Grini et år. Mens han var der ble han valgt til lagfører til tross for at han ikke var medlem av NS eller av lærersambandet, og som fange var han jo helt avskåret fra å protestere. Og mannen kan jo ikke klandres fordi han ikke fulgte paroler som han som fange var helt avskåret fra å motta. Giske får de aller beste attester, men likevel skriver en herr Kristvik til Giske skulestyret at Peder Giske er sambandsfører og «er ein av dei som sveik». Og nå er det reist søksmål mot ham for å få ham fradømt sin stilling. Bladet skriver videre at det ikke forelå noe i saken som tyder på at den var behandlet på ordinær måte, av skolestyre, skoledirektør og departement. Og bladet fortsetter: «Når vi har funnet grunn til å omtale saken er det fordi vi kjenner til at det ble forsøkt en liknende aksjon mot en annen lærer på et mer enn løssaktig grunnlag. Den førte imidlertid ikke fram. Vi kjenner derfor grunn til å henlede myndighetenes oppmerksomhet på saken.»

Så vidt «Møre Bondeblad». Og hva med «Vårt Land»s påstand? Er bladet (og med det kriminalsjefen) uvitende om at i det pågående rettsoppgjør vrirmer det av alle kategorier dommere. Hver især har suveren myndighet. De kan lage et helvete på jord for anderledes tenkende mennesker. Det fins «dommere» fra de underligste jurister til blodtørstige kolleger i interimsstyret og skolestyret, alt sammen i full funksjon og i full overensstemmelse og med full sanksjon fra våre rettsmyndigheter. Denne «dommerstand» i det pågående rettsoppgjør anmodes om å «taka ei sak oppatt». «Vårt Land» (og kriminalsjefen) kan ikke ha unngått å være blitt kjent med at det allerede er adskillige saker «som er tekne oppatt», nettopp fordi denne «dommerstanden» har gått til doms

Politisk rettsoppgjør

Av overrettssakfører Heland

Aldri har et rettsoppgjør vært dominert til de grader av følelser og mindre av lov og rettsregler enn det som etter krigen ble satt i sving overfor de såkalte landssvikere.

I tidligere tider rådspurte vi fremmede rettslærde når det gjaldt tvilsomme rettsspørsmål. Vår rettsteori er fylt av henvisninger til fremmed rett. Vi satte da også vår ære i å få fram alle konkrete opplysninger av rettslig og faktisk art som kunne tjene til å få fram det riktige resultat.

Anderledes nå. En har inntrykk av at alt som kan tjene til unnskyldning og forklaring på det «landssvikernes» foretok seg, må ties ihjel. Jeg nevner som eksempel kapitulasjonsdokumentet som de norske militære skrev under på og som av mange kyndige folk tolkes som et avgjørende bevis for at krigen mot Tyskland, i den mening som strl. § 86 bruker ordet, var slutt i 1940. Dette dokument har vært undersøkt og blir aldri nevnt.

Hvem nevner de vektige innvendinger mot rettsoppgjøret som vår strafferetts store, gamle mann professor Skeie, har framsatt?

Hvorfor skrives det ikke om de framragende rettslærde fra nøytrale stater, som erklærer at de grunnprinsipper oppgjøret bygger på, ikke kan forsvares rettslig sett?

Før krigen ville vi skjermes av å diskutere alvorlige spørsmål på en så ensidig måte. Da hadde vi råd til å la meningene brytes. Ikke så nå.

Følelsene kjølner. Isfrontens folk sier beklagende at det skyldes tretthet. Det kan nok være riktig. Men hva kommer trettheten av? Folk som arbeider med positive saker saker som gir verdier, for seg selv eller andre blir bare med årene mer og mer glad i arbeidet sitt.

Hvorfor er det nødvendig med alle de oppfordringene til landssvikoppgjørets menn om ikke å gå trett?

Må de stives opp fordi de har innsett hvor lite verdifullt deres arbeid har vært, sett fra et samfunnmessig utgangspunkt?

Lov om nedsettelse av sonin-

i saker som slett ikke har vært tilstrekkelig belyst. Dertil straffes etter tilbakevirkende lover.

På vår side er vi overbevist om at det er adskillige tusen saker som skulle ha vært «tekne oppatt», og da foran en upartisk dommerstand som ikke har sittet i trygghet i utlandet eller som har vært såkalte «heimfrontfolk» under krigen.

Og så hadde vi tidligere «Den norske grunnlov». Hvor er det den ligger og støves ned?

Og så hadde vi «Haagerkonventionen» som den norske regjering var så ivrig etter å få undertegnet.

Nei, snakk ikke om en «nøktern og uangrikelig dommerstand!

Utkommer 1. og 15. i hver måned. - Kr. 3.00 pr. kvartal.

Organ for revisjon av „rettsoppgjøret“.

Redaktør: N. Vikdal.

Alle henvendelser sendes

8. MAI

KRISTIANSUND N.

Box 41

gen for landssvikerne er et bevis for at vi igjen begynner å tenke. Det er et skritt på den rette vei. Men heller ikke mer. Vi må komme lenger. Vi må komme dit at vi erkjenner at landssvikoppgjøret først og fremst mer eller mindre bevisst har vært et oppgjør med politiske motstandere, ikke med forbrytere. Dette syner seg bl. a. i det at de beste av NS-folkene de mest uegennyttige og de som under krigen oppførte seg mest korrekt, ofte får de strengeste straffer.

Erkjenner vi først dette utgangspunkt, vil resten komme av seg selv. Da vil vi en gang også minnes at det er i sterk strid med demokratisk tankegang å omvende politiske motstandere ved hjelp av straff, og

En høstoffensiv

for å samle abonnenter til «8. Mai» er satt i gang av en del abonnenter. Vi takker for dette prisverdige tiltak og vi tillater oss å rette en appell til alle våre venner og sympatiserende om å delta i denne høstoffensiven. Det henstilles til hver enkelt å tegne minst 5 nye abonnenter på «8. Mai». De nye kan få numrene 10 — 11 og 12, så langt restopplaget rekker. På vår side skal vi love å gjøre vårt beste.

Ferie og diverse vanskeligheter har hindret oss i å utkomme så ofte som planlagt. Vi må derfor trassere på våre abonnenters tålmodighet, inntil vi får alle ting til å klappe.

Det går jevnt framover. Men tiden er nå inne til å ta en felles anstrengelse for vårt blads utbredelse. La det bli ordentlig fart i arbeidet.

Våre oppgaver er mange og store.

Neste nr. kommer ca. 15. september.

Det er vanskeligere å bli skraphandler i Bergen en militærattasje i London

«Folkehæren», Bergen skriver: «Det fortelles at vår nye militærattasje i London, oberst Adolph Fredrik Munthe, født 1892, var medlem av N. S. til august 1940. Det blir videre fortalt at utnevnelsen ble foretatt uten at stillingen ble avvertet ledig, og uten at mulige liebhavere visste at det skulle sendes ny militærattasje. Adolph F. Munthe fulgte under krigen i 1940 generalstaben. Sannsynligvis var han blant dem som gav tyskerne løfte om neytralitet. (Æresordet om ikke å kjempe). Hvorvidt han brøt dette løfte vites ikke.

Vår hjemmelsmann kan videre fortelle at Adolph Fredrik Munthe kom tidlig med i N. S. og ble regnet som en av Quislings medarbeidere. Han skulle visstnok også ha vært ikke langt unna den gang det berømte pepperoverfall skjedde i Forsvarsdepartementet.

Dette er spørsmål som er blitt reist til oss. Vi sender dem videre til regjeringen Gerhardsen som har foretatt utnevnelsen.

Og i en notis skriver «Folkehæren» videre som kommentar: «En som under krigen var medlem av N. S. kan i Bergen ikke få skraphandlerbevilgning, men i Oslo ser de «sterres» på den slags ting.

Vi gjengir ovenstående artikkel fordi den viser hvordan det uhyrlige «rettsoppgjør» virker i praksis. Hvis en mann har vært N. S. kan han være brukbar som militærattasje i London, men en skraphandlerbevilgning i Bergen ville han ikke kunne få.

Om oberst Munthes utnevnelse ønsker vi ikke uttale oss f. t. Men vi er helt enig med regjeringen Gerhardsen i at tidligere N.S.-medlemmer utnevnes i offentlige stillinger i likhet med nåværende hel- og halv-kommunistiske og medlemmer av andre politiske partier. Det er kvalifikasjonene som bør være det avgjørende, og ikke «medlemsboka».

Det æresord de norske offiserer avga i 1940 etter Norges kapitulasjon,

da vil det bli revisjon og oppreisning for mange. La det ikke bli for sent.

Ett parti stemte samlet mot mildere behandling av «landssvikerne» i Stortinget nylig. Det gir oss det beste bevis for karakteren av en viktig side ved oppgjøret. Dette parti var i begynnelsen av krigen ikke uenig med NS når det gjaldt fordømmelsen av våre allierte, av Konge, Storting og regjering og i ønsket om å samarbeide med fienden.

Det skiftet senere standpunkt etter ordre. Det handler i dag også etter ordre — fra utlandet.

Var NS unasjonal, så var Det kommunistiske parti det også i 1940, og det er det også i dag.

Hva gir medlemmene av dette parti rett til å fordømme? Intet! Men for partiet er det heller ikke nødvendig med logikk og rett ferd. Det er nok begrunnelse for deres opptreden dette at partiet får sette utenom det politiske liv den gruppe av landsmenn som mest avgjort er partiets politiske motstandere.

Her kommer de politiske hensyn klart fram i dagen. Kommunistene har system og orden i saken.

De som støtter opp under av andre grunner, kunne ha tjent en bedre sak.

Det er ikke NS-medlemmene som i dag er den indre fare for vårt lands frihet.

Stavanger, den 7. juli 1948. Erling Ueland. «Stavangeren.»

?

Legasjonsråd Ulrich Stang uttaler i retten tirsdag 24. august at meldingen om den tyske transporthånds avgang fra Stettin «ble telefonert til Oslo i kiffer» og Koht hadde denne viktige meldingen klokka 20 om kvelden søndag 7. april 1940.

Hva gjorde Koht og Regjeringen? Tyskerne kom natt til 9. april. Skal ansvaret for det for sømte overføres på en synde-bukk?

Var etter internasjonal lov forpliktende både for offiserene og den landflyktige regjering Nygaardsvold. Ingen offiser kan med rette kritiseres fordi han har holdt sitt æresord. Vi går ut fra at når en mann som var N.S. og brukbar under den 2 måneders krig Norge førte, og dertil av regjeringen er brukbar nå, så må konsekvensen bli at også de som var N. S. under okkupasjonen må ansees brukbare og kunne utnevnes og ansettes i offentlige stillinger igjen. Det må bli slutt på humbugen snart!

Kollektiv skyld.

Ved domstolen i Nürnberg ble forleden avsagt friinnelsesdom i saken mot funksjonærer i I. C. Farbenindustri.

Justitiarius Cartes Shake uttalte bl. a. følgende:

«Det er selvsagt utenkelig at flertallet av tyskerne skulle bli dømt som skyldige i forbrytelser mot freden. Det ville være ensbetydende med å fastsette en kollektiv skyld som ville ha en masseavstraffelse som logisk følge, avstraffelse som man ikke har noen presedens for i internasjonal rett og ingen berettigelse til i forholdet mellom menneskene.»

Selv den beryktede Nürnberg-domstol våger ikke å dømme etter et prinsipp om kollektiv skyld.

I over 3 år har det norske rettsvesen dømt på grunnlag av tesen om kollektiv skyld og kollektive ansvar.

Sammenligningen viser hvor lavt Norge står i rettslig henseende.

Selv Nürnberg-domstolen er bedre!

Ad: Krev din rett.

Ved henvendelse til advokat blir det opplyst at kollektivt krav mot stat og kommune for lønn m. v. for tiden ikke er gjennomførlig. Foreldelsesfristen er 10 år, og saken blir tatt opp igjen når tiden er inne. Den enkelte tilrådes gjennom advokat (sakfører) å gjøre krav gjeldende mot arbeidsgiver, men sak bør ikke fremmes nå.

Bladet «8. Mai», boks 41, Kristiansund N. vil til enhver tid holde Dem ajour med det som interesserer Dem vedrørende lønnskravet og annet av interesse.

Oslo, august 1948.

RETTSNEMNDA.

En oppsiktsvekkende bok

REKTOR HANS LØDRUP:

«Læreraksjonens sanne bakgrunn»

ET TIDSBILLEDE.

Utkommer nå.

112 sider. Pris kr. 4.—, fritt tilsendt.

Forhandlere gis vanlig rabatt.

Bestillinger sendes:

NORDMØRSPOSTENS, TRYKKERI
Kristiansund N.

Plass ledig.

Fhv. N. S. får fast arbeide hele året ved større jord og skogeiendom på Østlandet. Vesentlig akkordarbeide. Meget gode betingelser og pen behandling. Gift eller ugift.

Bill. merk. «Pålitelig».

!

Du kan uten å bli straffet ha vært med på:

A rive ned landets forsvar. A legge ned våpnene og kapitulere for fienden, og så etterpå hevde at krigen fortsatte.

A rose fienden som en human og høysinnert nasjon (jfr. biskop Berggravs basunblåsing i Nordmarka april 1940).

A anbefale kongen avsatt.

A være medlem av organisasjon med oppgave å støtte «fienden», f. eks. Norsk-Tysk Handelskammer.

A dømme landsmenn etter okkupasjonsmaktens «lov» og «forordninger», ja om det knipper, anmelde dem til politiet (dette til særlig underretning for juristene).

A snikmyrde landsmenn som kan ansees «farlig» for din egen sikkerhet (jfr. Feldmannsaken).

A stjele og plyndre fra landsmenn som du er uenig med (jfr. tyvefronten).

A stemme for sær- og unnagelseslover og gi disse tilbakevirkende kraft.

A berge ditt eget skinn, f. eks. ved å avgi æresord om ikke å kjempe mot fienden, eller rømme til et sikkert utland så lenge krigen varer.

A drive hets og forfølgelse mot dem som ikke var så smarte som du selv til å benytte den rette merkelapp, ha boken i orden.

Alt dette kan du ha gjort under forutsetning av at du har gått med nisselue og lallfall ikke har stått i feil parti, for da skal du og dine ha livsvarig straff, selv om du har kjempet mot fienden.

Neste nummer av 8. mai utkommer medio september.

«Det frie ord —»

Boken inneholder 8 numre av bladet «Skolenytt», redigert av N. Vikdal.

Et angrep på

«rettsoppgjøret»

120 sider.

Kr. 4.— fritt tilsendt.

Bestillinger mottas av

«8. mai» Box 41, Kr.sund N.

«Logos» Forlag, Oslo

Kahytt eller båtskrov.

Hvem kan skaffe eu husløs en gammel kahytt eller et båtskrov som kan innredes til bolig.

Bill. mrk. «Husløs siden 1945».

Aktors rettsbevissthet

Stavanger Aftenblad for 13. august: «Saken mot Margrethe Kvalheim, Oga, som var tiltalt for angiveri, ble tatt opp igjen av Dalane heradstyre i uka. Aktor la ned påstand om 39 måneders fengsel. Tiltalte ble enstemmig frifunnet.»

— Men ville det ikke være på sin plass å offentliggjøre aktors gode navn? Han hører vel ikke til angstbiternes gjensidige assuranseelskap?

Hva viste våre statsmenn i 1939?

Rømlingen har lenge levet høyt på det falsum at det var Tyskland som tvang Norge inn i den andre verdenskrig, enda det forlengst er dokumentert at Tysklands interesser var best tjent med at Norge forble nøytralt.

«Verdens Gang» for 25. mai bringer et nytt bevis for at det var våre «venners» i vest som tvang oss over på «den rette siden».

Allerede 29. dager etter krigsutbruddet i 1939, anmodet Churchill om engelsk minelegging i norske farvann som et middel til å stoppe strømmen av jernmalin fra Narvik til Tyskland.

I et brev fra Churchill av 15. jan. 1940 heter det nemlig etter oversettelse i «V. G.»: «Tenk bare på alle de betenkeligheter vi har hatt i løpet av de 7 ukene vi har diskutert Narvik-operasjonen» (uthveiet her).

Her har man altså nok et uomtvistelig bevis for at våre «venners» i vest hadde planlagt operasjon mot Narvik allerede fra slutten av november 1939.

For kort tid siden var Churchill i Oslo og ble hyldet som Norges redningsmann? Vi gjør den tenkende del av Norges befolkning oppmerksom på dette.

Det må også i denne forbindelse være på sin plass å spørre: Viste våre «statsmenn» i 1939 om denne vennskapelige planen Churchill lyret for og som han også til slutt klarerte å gjennomføre? Sikkert ikke! Men her er det dog større grunn til å si: «de burde ha visst», «de burde ha forstått», når de nå etterpå lar våre «erndomstoler» i «landssvikernes» eridene at den alminnelige mann «burde ha visst», «burde ha forstått», bl. a. at de som rømte fra det hele ville komme hjem og sette seg på sin høye høst og damme og fordømme — andre, fordi de ikke kunne forstå bl. a. at rømlingene ikke var de rette til å kaste med stein.

Nordmørspostens trykkeri

Den tyske besettelse av Norge —

(Forts. fra side 1)
presentant dr. Jacobsen. Da denne avtale kom istand, ble det særlig fra sosialdemokratisk hold i Danmark og fra arbeiderpartihold i Norge — hevdet, at den danske regjering hadde handlet under tysk press. Nå viser det seg at Stauning måtte arbeide i lengere tid og bruke mange midler for å få de tyske ledere til å gå med på en slik avtale.

Den neste sensasjonelle opplysning Sehested kommer med, er at det var inngått en avtale mellom den danske og tyske regjering — som gikk ut på at Danmark ikke skulle forsvare seg mot en eventuell tysk okkupasjon. Denne beslutning ble meddelt tyskerne på Rostockmøtet den 17. mars 1940.

Om dette skriver Sehested: «Vi har nå uttalelser fra mange tyske personligheter som ved forskjellige tidspunkter slår fast, at det tyske utenriksministerium i forveien var underrettet om at Danmark ikke skulle forsvare seg. Under det siste forhør av den tyske minister i Danmark von Renthewitz-Fink, sier den spydig til den danske forhørsleder, at han nå var kommet til klarhet over at utenriksminister Munch var betydelig tidligere underrettet om de tyske planer enn han selv.

Det er klart — tiltross for at den førte politikk muligens var riktig, så er det begått et skjendig bedrageri mot det danske folk, og som nå har fått sitt mest kyniske uttrykk i utrenskningen etter krigen.»

På side 58—59 heter det: Det foreligger som tidligere antydning en lang rekke vitneutsegn om en dansk-tysk avtale for den 9. april. At en slik faktisk eksisterte bekreftes bl. a. av standardleder SS dr. Jacobsen som innen SS organisasjonen hadde med visse nordiske spørsmål å gjøre.

Den nå avdøde Bent Holstein har både til Hartel og tidligere stadsarkivar Flemming Dahl for talt, at han gjennom sine tyske forbindelser har fått opplysninger om en forhåndsavtale mellom Danmark og Tyskland — hvilket skulle ha funnet sted før 9. april.

Dr. Redweg, som også tilhørte ekspertene om nordiske spørsmål, har til lensgreve Schimmelmann uttalt, at den 9. april var et på forhånd avtalt spill.»

Sehested gjengir også en rede gjørelse av den danske SS mann Elo Simonsen — hvorav vi gjen gir følgende:

«Innen jeg tiltrådte min tjeneste i København, tjenestegjorde jeg i tre måneder i SS Hauptamt i Berlin. Her lærte jeg å kjenne hovedstormleder Fritz Bengelsdorf.

Under våre samtaler fortalte jeg at jeg var fra Danmark og derved kom også okkupasjonen og de daværende ministres stilling til denne hendelse på tale. Da det daværende utenriksministeriums holdning har en avgjørende betydning for dette spørsmål, skal jeg redegjøre for mine samtaler med Fritz Bengelsdorf samt standardlederne Grothmann og dr. Jacobsen, hvilket begge bekreftet Bengelsdorfs framstilling. Bengelsdorf er forøvrig i live, og kan på hvert punkt bekrefte riktigheten av min framstilling.

Bengelsdorf fortalte meg, at han omlag tre uker før okkupasjonen sammen med 6 eller 7 andre generalstabsoffiserer ble kalt til Rostock. Her fikk de i oppdrag å forberede innmarsjen i Danmark, og på kort tid bestemme hvilke veier som skulle brukes av de tyske okkupasjonsstyrer. Fra den danske side hadde man fått løfte om at noen motstand ikke skulle gjøres ved innmarsjen.

Da jeg visste at de nærmere omstendigheter ved okkupasjonen hadde framkalt atskillig meningsforskjell i Danmark var jeg interessert å komme til klarhet over de autentiske forhold, bl. a. om man fra dansk side virkelig var underrettet om og forberedt på den tyske okkupasjonen. På mitt spørsmål om dette svarte Bengelsdorf, at på dette punkt kunne det ikke være noen som helst tvil. Han bekreftet dette

med at den danske utenriksminister P. Munch minst fjorten dager før okkupasjonen var helt informert om at Tyskland hadde planer om å besette Danmark.»

Andre som kan bekrefte Stauning-regjeringens avtale med Tyskland er redaktør O. L. Gulberg, som etter kapitulasjonen så sent som på høsten 1945 satt i en tysk fangelir sammen med Himmlers adjutanter dr. Grothmann og dr. Brandt. De bekreftet begge overfor Gulberg ryktene om dansk garanti for at okkupasjonen ikke skulle møte motstand, og de gav en redegjørelse for forløpet av de såkalte Rostockmøtet den 17. mars 1940.

Til dette knytter Sehested følgende bemerkning: «Det hersker en viss uklarhet om hva som i dealjer foregikk på Rostockmøtet, hva som ble avtalt og hvem som var tilstede, men alle vitneutsegn er samstemmige om at det fra dansk side ved det tidspunkt var gitt garanti for at det planlagte framstøt ikke skulle møte motstand. Hendelsene i Kastellet og på Middelgrunden, der såvel kommandanten som artilleripersonalet var blitt bortkommandert den 8. april — viser at det forelå en beslutning om at det ikke skulle gjøres motstand.»

Tysklands endelige mål var besettelse av Norge

og selv en kortvarig dansk motstand ville snnsynligvis ha ført til en ikke så lettvinnt hertaking av landet, og det ville blitt meget skjebnesvangert for Tyskland på den tid.

Sett fra tysk synspunkt var det derfor av aller største betydning at Danmark ikke satte seg til motverge. Denne sikkerhet kunne oppnås delvis ved at operasjonene mot Danmark ble omgitt med den største hemmelighet og ble gjennomført ved et lynangrep og dels ved at en fikk garantier for fullkommen passivitet fra den danske regjeringsside.

At den dansk-tyske avtale hadde avgjørende betydning for Tysklands besettelse av Norge — framgår tydelig av følgende avsnitt i en artikkel av major Macher i «Militärwochenblatt» nr. 45 1940:

«Allerede den 9. april kjørte de første forsterkninger til Norge på veier og jernbaner gjennom Danmark. Under de følgende dagene og ukene, da undervannsbåter jagde i Kattegatt og da det ble kjempet i Midt-Norge og ved Narvik, så man Danmarks store betydning for alle deler av forsvaret under det norske felttoget til dets seiersrike avslutning.»

Når en gjennom Sehesteds bok blir kjent med Stauning-regjeringens politiske linje — ligger det nær å spørre hvilken Svaret gir Sehested på følgende rolle den danske konge spilte, måtte:

«Det er maktpåliggende for meg å slå fast at kongen ikke var underrettet om de renker som ble spunnet, om de løfter som var gitt. Og at kongen likesom folket var blitt ført bak lyset. Jeg kjenner meg ikke lengere bunnet av noe hen syn, og kan derfor legge fram det jeg vet:

Kongens første beslutning om morgenen den 9. april 1940 var å arrestere utenriksminister Munch og den militære ledelse. Under omstendighetenes hårde trykk ble den beslutning utsatt til etter krigen. Først nå er sannheten på vei.»

Men kongens første beslutning fra 9. april 1940 ble ikke satt ut i livet. I Danmark som i Norge ble de virkelige skyldige gjort til helter og ble tiljublet av et folk som hadde fått trollosplinten i øyet.

Men først nå er sannheten på vei!

Sehested kommer så inn på det arbeide han og andre framstående danskere drev for å få fjernet Stauning og hans regjering. Men dette møtte øyeblikkelig motstand fra tysk side. — Sehested ble truet med alvorlige represalier hvis han gikk til offentlig angrep på regjeringen for dens opptreden i forbindelse med okkupasjonen.

Han beretter om en samtale mellom folketingsmann Hartel og den tyske minister Renthewitz-Fink. Hartel foreslo at det burde utgis en hvitbok om den 9. april for å rense luften og slå ned alle rykter. Ministeren svarte at det inngikk i avtalen med regjeringen (danske) at intet måtte offentliggjøres.

Om da det nasjonalsosialistiske parti satte i gang en propagandakampanje om hendelsene 9. april, fikk den tyske minister telegram fra von Ribbentrop, da tert den 10. november 1940, at propagandaen skulle stoppes «da den skadet Tysklands interesser».

«Når regjeringen i 1940 unn gikk å bli trukket til ansvar for hendelsene den 9. april, berodde dette på at tyskerne direkte forbød avisene å offentliggjøre de faktiske forhold omkring landets okkupasjon, skriver Sehested.

Hva er så årsaken til Stauning og hans regjeringens handlemåte?

For det første slår Sehested fast, at Stauning var sterkt tysk vennlig, og for det annet regnet han med en tysk seir. Sehested kommer så med denne ik-

ke mindre oppsiktsvekkende meddelelse:

«Siden 1935 hadde Stauning hatt forbindelse med «Bureau Ribbentrop», og etter okkupasjonen underhandlet han og den danske fagorganisasjonsleder Lauritz Hansen med tyskerne om at sosialdemokratene skulle bli det eneste parti i Danmark — hvis tyskerne vant krigen.»

I og med at Stauning fikk Lauritz Hansen med seg, hadde han sikkerhet for at fagorganisasjonen gikk inn for hans politikk.

Om for å kunne gjennomføre sine planer

og sikre seg fullt herredømme over det sosialdemokratiske parti gikk han så langt at han med tysk hjelp fikk fjernet de tyske fiendtlige menn i partiet, nemlig H. Frisch, Hedtoft og H. P. Sørensen. Dette klarte Stauning uten å sprengte sitt parlamentariske flertall. Altså — Det danske sosialdemokratiske parti lot seg bruke til denne virksomhet.

I sine videre avsløringer kommer Sehested med følgende interessante opplysning:

«Det var i denne tid at Stauning — ifølge en skriftlig redegjørelse fra en av hans fortrolige menn innen partiet skulle ha arbeidet for en 100 prosent oppløsning til «Det Nye Europa».

Og det var i denne tid at fagforeningslederen Lauritz Hansen uttalte åpent overfor den unge tyske diplomat Meissner: «At den nasjonale sosialisme var det ene saliggjørende. Sosialdemokratiet skulle bli det eneste parti i diktaturstaten Danmark. Det skulle gjennomføres en nasjonal sosialisme. Øvrige partier skulle avskaffes.»

Dette var litt om de menn som dels selv eller gjennom sine medskyldige står som ansvarlige for «rettsoppgjøret» i Danmark.

Vi gjengir til slutt et avsnitt av innledningen i Sehesteds bok:

«Det virker som om de menn,

som i dag sitter til doms over politiske fanger i Danmark, selv har glemt sin egen fortid. Hvem har skylden for at Danmark den 9. april ble okkupert uten motstand? Er det ikke de politiske partier som avrustet Danmark. Er det ikke de partier som utleverte København til tyskerne, og som under okkupasjonens første år oppfordret til samarbeide med tyskerne, lovpriste deres store seire og oppfordret Danmark til å innta sin plass i Det Nye Europa under Hitlers ledelse?

Gjennom vårt politiske system har vi alle vår andel i ansvaret for det som skjedde. Å stryke en strek over det som er gjort kunne være en rimelig løsning.

La oss få et sammendrag —

(Forts. fra side 1.)

er det ikke regnet for tvilsom sjømannsånd at riksadvokaten og overlagmannen ble med de første til å gå fra borde da skuta tok til å krenge?

— Hvorfor måtte justisminister Gundersen bryte sitt ord og lage etslags amnesti? Var det kjærligheten eller nøden som drev ham?

— Hvorfor har professor A. N. denæs unnlatt å svare på redaktør Peter Hoff's åpne og yperlige brev om hvorvidt Norge var i krig eller ikke etter at hele landet var effektivt okkupert?

— Når blir London-regjeringen tiltalt for å ha sendt 4000 norske soldater i armene på fienden mens krigen pågikk?

— Blir det ikke reist tiltale mot høyesterettsadvokatene Harald Holthe og I. B. Hjort for bistand til fienden derved at de tilrådet det norske folk å holde seg til de internasjonale rettsregler som automatisk trer i kraft når et land eller et landområde er effektivt okkupert?

— Eller kan de som er dømt for å ha opptrådt i overensstemmelse med disse rettsregler, sakseke de to framtrepende juristene om erstatning for å ha gitt rettsstridige råd?

— Er de to herrer fratatt ytringsfriheten siden de synes å late alle dem i stikken som fulgte deres rettslære veiledning?

— Dersom en ikke unngår en revisjon av oppgjøret, kan en da regne med at hovedskyldnerne må erstatte miseren, eller kan ansvaret overføres på skattytere — som sedvanlig?

— Kjenner De til at daværende statsadvokat Bernt Vedeler under et møte av kommunale og fylkeskommunale autoriteter i Stavanger våren 1940 var med og tilrådet frivillig tyskerarbeid for å unngå tvangsarbeid, at han i 43 utfordrigt til tale mot tilsammen 10 mann som nektet å ta arbeid i den tyske tankgraven på Jæren, samt at han senere som «lagmann» har dømt de entreprenørene som fulgte hans eget råd fra våren 1940 og tok arbeid frivillig?

Men isteden har man funnet å kunne utpeke noen tusen personer, som man kaller landsforrædere, og derved søker man å bortlede folkets oppmerksomhet fra de politikere som førte Danmark inn i samarbeidspolitikken.

Fengslene ble imidlertid ikke det man ventet. Man gjorde den feil at man arresterte en for stor del av Danmarks befolkning. Vi som før stod splittet, har funnet hverandre. En felles skjebne og en felles urett har ført til samling. I fengslene er det oppstått et kameratskap og en gjensidig respekt som kommer til å være livet ut.»

Litt omskrevet ville Sehesteds ord passe på de forhold om også er rådende i Norge i dag.

— Hva slags konsekvens og moral er det en betjener seg av de forskjellige år? — For sin innsats er herr Vedeler belønnet med stillingen som sorenskriver i Ryfylke.

Ja, slik kan en fortsette med å spørre i dager og døgn. Og jeg tror det ligger en samfunnsoppgave i dette å servere flest mulig av disse sesongblomstene på et samlet brett, feilfritt og oversiktlig — til saklig vurdering.

Offentlige menn som angripes velger nå den taktikk å tie. Dermed unngår de at angrepet utvides. Dessuten håper de selv sagt på glemselens slør, hvilket er meget forstædig. Tenk bare på forholdene ved Bredtvedt kvinnefengsel og andre steder hvor en har drevet med «opdragelse til demokrati» og «yrkesopplæring» — o.s.v.

Men dersom det skal bli mulig å gjenreise det vi forstod med lov og rett og norsk moral i 1939 er det uomgjengelig nødvendig å belyse de vesentligste utskelsene og vrake de offentlige menn som ikke har holdt mål.

En har ikke spart på noen kostnad eller noen anstrengelse for å belyse alle de rettskrenkelser og overgrep som gikk for seg under okkupasjonen. Nå er turen kommet til det som senere er skjedd.

På manges vegne anmoder jeg herr Vardås eller en annen kompetent advokat eller annen jurist til å gi oss et konsentrat av det som forebølg foreligger. — Det skulle være mere enn nok, — og like vel er det mange som påstår det er bare begynnelsen. Som kjent har nå F a n g e s a m b a n d e t delt seg i to. Den ene delen foretrekker å holde taushetens og beskyttelsens hånd over de mange tverrstripete granskingsmenn som er kvalifisert for granskning og den andre delen vil skve opp og ikke tåle annet enn ren luft og renhårene menn. Og ifølge min oppfatning av livets Jov skulle jeg anta at tiden arbeider best for disse siste, mens Nemesis går de andre imot.

Toralf Fanebust.

E. s.

Jeg hører «Dagbladet» holdt på å få hjerte feil da det nye Kristiansunds-bladet «8. Mai» så dagens lys uten at den fungerende riksadvokaten ville gripe inn som seg hør og bør i ethvert ens rettet folkedemokrati.

Bladet viser seg å være spekket med kritikk over rettsoppgjøret og dets menn, og riksadvokaten skal ha svart at det er ikke noe å bry seg om — vi kjenner til det!

Og det skal være visst, vi er etter hvert nok så mange som kjenner til litt av hvert. Men for samfunnets mentale sundhets skyld, er det nødvendig at hele folket holdes underrettet om hvilke tillitsmenn vi for tiden skatter til.

D. s.

Kadaver disiplin

Av Sondre Sand

En diplomat fra Mellom-Europa har fortalt meg at han var til stede da sjefen for en tysk fangeleir var stilt for retten. Sjefen var anklaget for å ha latt drepe hundretusener av fanger. Da han ble spurt hvorfor, svarte han bare: ordre. Rettens formann spurte ham tilslutt: Dersom De fikk ordre om å drepe Deres egen mor, hva ville De så gjøre? Han svarte: Jeg ville beklage ordren. Men disiplinen forlanger at man ikke tar standpunkt til om ordren er riktig. En ordre må alltid lysten. Jeg ville lysten ordre da også.

På norsk har vi et godt ord for denne form for disiplin. Vi kaller det kadaverdisiplin.

Den øverste myndighet i et folk er i virkeligheten loven. Vi kan sammenligne lovene med ordre fra høyeste hold. Og vi har visse organer som skal påse at disse ordrer lysten.

Lovene er ikke naturlover. De er ikke ufeilbarlige. De er menneskeverk. Skal de være riktige, må de i sitt grunnsyn stemme med det rettsinstinkt som ligger nedlagt i ethvert fritt ufor dervet menneske. Og lovene må ikke bli effektivbetonet, de må ikke lages under innflytelse av en opprørt stemningsbølge i en kri-

setid. Vår konstitusjon har villet hindre det. Derfor har den regler som må følges for at en lov skal bli gyldig.

Disse regler ble ikke fulgt da «landssvikloven» ble satt ut i livet. Vår fremste rettslærde, prof. Jon Skeie, har gjort rede for det. Han har også vist at den står i strid med våre hevdvunne rettsprinsipper. Og Justisnemnda i Stortinget har sagt at det hadde vært bedre om denne loven ikke hadde sett dagens lys.

Så skal juristene bruke loven, dømme etter den. Hvilket standpunkt skal de da ta? Skal de, som sjefen i fangeleiren, si: Det er ikke min sak å ta standpunkt til om loven er riktig. Jeg skal bare spørre for at loven følges. Eller skal juristene si: Skal jeg dømme etter en lov må mitt rettsinstinkt si meg at loven er riktig. En lov som åpenbart står i strid med det jeg finner er rett, vil jeg ikke ha noe med.

Den kjente industrimann og jurist, direktør Lorentz Vogt, har gjort rede for hvor forskjellig danske og norske jurister har reagert overfor «rettsoppgjøret» og dets «lov», (Tønsberg Blad, 24. juli 1948).

I Danmark som i Norge ville riksadvokaten «uten all beskje-

denhet» belære domstolene om hvordan de skulle dømme. Almenheten fikk også der av en ensrettet presse beskjed om hva den burde tenke, føle, forstå — og hva den ikke burde forstå.

Men i Danmark grep den ansette formann i sakførerforeningen inn. I en artikkel (1. desember 1945) hveder han meget kraftig at man må ikke gå fram etter stemningen da «strafferetts-tillegget» ble vedtatt, men etter hevdvunne danske rettsprinsipper. «Det straffes i langt videre omfang enn forsvarlig Det må tas hensyn til forholdene da den påtalte handling ble foretatt man har gått altfor vidt med å inndra relativt uskyldige forhold under det straffbare område .. Man må innskrenke straffefølgningen til grovere forhold.»

Den myndige artikkel ga den moralske støtte juristene trengte for å holde oppgjøret innenfor rimelighetens grenser. I Danmark er 14 000 straffet. Redusert til Norges folkemengde vil tallet bli 10 500.

Hvordan opptrådte så formannen i den norske sakførerforening? Stikk motsatt den rakryggede danske. Den norske formen inn: «Unnskyld, min herre, men hvilken politisk oppfatning har De?»

mann viser bare en meget krum rygg til «myndighetene». I en artikkel i januarheftet 1946 framholder han at våre lovgivningsmyndigheter bestemmer de regler som skal følges. Det er juri-

stenes sak å håndheve reglene, ikke ta standpunkt til om de harmonerer med de alminnelige rettsprinsipper. Han sier videre at vi plikter helt ut å være loyale overfor de påbud som er gitt, selv om en enkelt kan synes at deres berettigelse er tvilsom. Det ligger det ikke til oss å bedømme (sic). De regler som gjelder, skal følges.

Her har vi purt og rent ånden hos sjefen fra fangeleiren i Tyskland. Tenk ikke selv. Det er ikke vår sak. Vår sak er å lysten, følge ordren, eller «loven», selv om man skal drepe sin egen mor.

Selv om «loven» etter grunnloven ikke er noen lov, så kommer det ikke saken ved. Da måtte man jo tenke selv.

Og de norske jurister har vært «loyale». De har hittil fått dømt 86 000. Det blir 8—9 ganger så mange som i Danmark. Ingen vil vel påstå, sier Tønsberg Blad, at holdningen her har vært dærlig enn i Danmark. Det er bare de norske jurister som er — annerledes.

Det er mye å si på «oppgjøret» i Danmark, sier direktør Vogt. — Men la oss bare ikke sammenligne det med det norske.

Det er en plikt, sier Vogt, for de frie utøvere av sakføreryrket å bekjempe disse regler, hvis de mener at de strider mot lov, grunnlov eller folkets vel innarbeidede rettsbevissthet.

Juristene skal ikke bare være servile overfor myndighetene. De skal stå vern om den enkeltes

rett, — også mot myndigheten. —D. v. s. sakførerens skal i sitt yrke og overfor myndighetene — være et fritt individ med selvstendige meninger.

Men hva vil formannens standpunkt gjøre sakførerens til? Jeg har brukt et ord i begynnelsen til denne artikkel. Man kunne fristes til å lage et lignende.

De norske sakførere er nok ikke dummere enn de danske. De skjønner nok like godt som de danske hvordan «tillegget til straffeloven» harmonerer med alminnelige, hevdvunne rettsprinsipper — og med vår grunnlov.

De vet nok også hva de er verdt, de som har ansvaret for denne «loven», og visste de det ikke før, kan kanskje protokollkomiteen være til veiledning.

Nei, det er noe annet det skorter på, noe danske jurister har vist seg å ha — og som de norske altså ikke har.

Men sett at våre norske jurister var like rakryggede som de danske. Hvor mye ulykke ville ikke mange norske hjem være spart for, hvor mange milliarder kroner kunne det ikke ha spart for landet?

En hetsbølge, som bare noen få har ansvaret for, satte rettsikkerheten vår i den alvorligste fare. Her kunne bare juriststanden være nådankeret.

Det er ikke stimulerende for våre nasjonale selvfølelse at Danmark i dette tilfelle — som i så mange andre — er mye bedre utstyrt enn vi.

Sondre Sand.